

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลวิธีการแปลเป็นหนึ่งในหลายกระบวนการของศาสตร์การแปลแต่มีใช้เป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากภาษาต้นฉบับมาสู่บทแปลเท่านั้น หากยังคงนำเอาความคิด ความเชื่อต่างๆ ค่านิยมมาสู่ผู้อ่านบทแปลด้วย (ศิริลักษณ์ ทวีกรุงทวี, 2547, หน้า 1) นอกจากนี้การแปลยังแสดงวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งให้สังคมหนึ่งรับรู้ได้อีกเช่นเดียวกัน ดังที่ฮิวสัน และมาร์ติน (Hewson & Martin, 1991, p. 75) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงออกถึงวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละกลุ่มสังคม เช่น ภาษา อาหาร เครื่องแต่งกาย พิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ เป็นต้น และในเวลาเดียวกันก็ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการแปลตามมาด้วย

สุพรรณิ ปันมณี (2552) กล่าวว่า ปัญหาความแตกต่างด้านวัฒนธรรมนับเป็นปัญหายากที่สุดประการหนึ่งในการแปลและมักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจากว่า คนต่างวัฒนธรรมย่อมมองสิ่งต่างๆ จากแง่มุมของตนเองทั้งสิ้น คำบางคำที่เหมือนกันจะเป็นคำที่ให้ความหมายเดียวกันสามารถใช้แทนที่กันได้ ในอีกภาษาหนึ่ง แต่กลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะคำบางคำมีนัยประหวัดในเรื่องวัฒนธรรมแฝงอยู่ ตัวอย่างเช่น คำว่า *pig* หรือ หมู ในวัฒนธรรมของยิว มีความหมายนัยประหวัดเชิงลบ หมายถึง สิ่งสกปรก ไม่ใช่ของกินซึ่งเหมือนกับในวัฒนธรรมอังกฤษก็ได้ให้ความหมายเชิงลบเช่นกันหมายถึง ความน่าเกลียด ความสกปรก และความน่ารังเกียจ หากแต่ในวัฒนธรรมของปาปัวนิวกินีกลับมีความหมายนัยประหวัดเชิงบวก หมายถึงอาหารและความมั่งคั่ง ในขณะที่วัฒนธรรมไทยคำดังกล่าวก็มีทั้งความหมายเชิงบวกและความหมายเชิงลบ เช่น เมื่อกล่าวถึงความหมายในเชิงบวกของคำว่า “หมู” อาจจะกล่าวคำชมใครบางคนโดยการพูดว่า ลูกชายของเธอน่ารักจัง เหมือนหมูเลย ซึ่งแสดงถึงความน่ารัก ความเมตตาและความผูกพัน หรือตัวอย่างสำนวนในความหมายเชิงลบ เช่น คินพอกหางหมู หมายถึง การทิ้งงานไว้จนทำไม่ไหว หรือ กินเหมือนหมูอยู่เหมือนหมา หมายถึง เละเทาะ ไม่เป็นระเบียบ (รุ่งนภา ทิมหาญ, 2539) ดังนั้น ทำให้ทราบว่าคำหนึ่งคำในภาษาที่แตกต่างกันอาจมีความหมายแตกต่างกันออกไปได้

จึงเห็นได้ว่าการแปลมีใช้เป็นเพียงแค่การถ่ายทอดทางภาษาหรือความหมายเท่านั้น หากแต่การแปลนั้นยังเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสื่อสารข้ามระหว่างวัฒนธรรมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม (Limman, 2009) และยังเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของทั้งในภาษาต้นฉบับและภาษาแปลควบคู่ไปด้วยทว่า เมื่อไม่ทราบความหมายที่แท้จริงของสิ่งที่

เปลี่ยนนั้นอาจทำให้การแปลมีความหมายคลาดเคลื่อนหรือแปลผิดความหมายได้ ดังที่วิมลมาลย์ แก้ววิมล (2551, หน้า 2) กล่าวว่า กระบวนการแปลศัพท์เฉพาะทางวัฒนธรรมมีความยุ่งยากและซับซ้อน เช่นการแปลคัมภีร์จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อต้องแปลวัตถุหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่มีปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษ ย่อมเป็นการยากที่จะค้นหาคำศัพท์ที่ใช้เรียกหรือวลีที่แสดงความหมายนั้นในภาษาอังกฤษเพราะคำศัพท์บางคำจะสะท้อนวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละชาติ แต่ละภาษา เช่นการแปลคำว่า *ไหว้กราบ ถวายบังคม* กริยาดังกล่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นถึง วัฒนธรรมในการทักทาย การลาหรือการแสดงความรักแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นฐานะของบุคคล ตามระดับชนชั้นทางสังคมไทยอีกด้วยซึ่งผู้ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นทราบคืออยู่แล้ว หากผู้ที่อยู่ต่างวัฒนธรรมอาจจะไม่เข้าใจบริบทของกริยาข้างต้นได้

จากปัญหาการแปลอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างภาษาดั้งเดิม และภาษาฉบับแปลนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจากงานแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทยและฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ปรากฏใน บทแปลเพราะเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของคนชนบทภาคกลางซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏในสังคมไทยเท่านั้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ เช่น ธรรมเนียมการกรวดน้ำ เป็นต้น

ตัวอย่าง

ภาษาดั้งเดิม : ตากรวดน้ำใต้ต้นโพใหญ่

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 14)

ภาษาฉบับแปล : Under the big banyan tree, Grandpa *poured water from a little brass vessel onto the ground, completing the offering to the monks*. Like a river flowing from the mountains to the sea, the water symbolized the merit they had earned and passed on to the departed loved ones

(Borthwick, 2006, p. 5)

ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยถอดความซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งในกลวิธีที่ใช้แก้ปัญหาสำหรับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา โดยจากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “กรวดน้ำ” หมายถึง “การแผ่ ส่วนบุญด้วยวิธีหลังน้ำ” คำดังกล่าวเป็นคำที่ไม่พบในวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้นผู้แปลจึงถ่ายทอด คำดังกล่าวได้ว่า “poured water from a little brass vessel onto the ground, completing the offering

to the monks.” และเพิ่มคำอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมได้เข้าใจดียิ่งขึ้นว่า การกรวดน้ำในวัฒนธรรมไทยนั้นหมายถึงการหลั่งน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

ด้วยความที่ผู้แปลเป็นผู้ที่ชื่นชมในวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตของคนชนบทไทยภาคกลางที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรม อาหาร เครื่องใช้ เป็นต้น วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของผู้แปล (วิภาวี วงศ์สวรรค์ และคณะ, 2551, หน้า 258) จึงทำให้ผู้แปลพยายามใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อ่านในวัฒนธรรมตะวันตกได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตของคนไทยได้ดีขึ้น

วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง *ความสุขของกะทิ* ประพันธ์โดย จามพรณ เวชชาชีวะ เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย ประจำปีพุทธศักราช 2549 และได้รับการแปลเป็นภาษาอื่นอีกหลายภาษา เช่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปนและภาษาจีน เป็นต้น สำหรับฉบับภาษาอังกฤษนั้น พรูเดนซ์ บอร์ธวิก (Prudence Borthwick) ได้แปลในชื่อว่า *The Happiness of Kati* และเป็นวรรณกรรมแปลที่ได้รับรางวัลที่สองจากการประกวดงานแปล John Dryden Translation Competition ประจำปี พ.ศ. 2549 จัดโดยสมาคมวรรณคดีเปรียบเทียบแห่งอังกฤษ (British Comparative Literature Association) นับได้ว่าเป็นผลงานจากเอเชียชิ้นแรกที่ได้รับรางวัลจากการจัดประกวดที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2538 และทางสมาคมห้องสมุดเด็กในสหรัฐอเมริกา (The Junior Library Guild) ได้คัดเลือกวรรณกรรมเล่มนี้เป็นหนังสือแนะนำให้บรรณารักษ์ทั่วประเทศ (จามพรณ เวชชาชีวะ, 2552) เพื่อให้นักเรียนต่างชาติได้เข้าใจและเห็นภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยผ่านตัวละครต่าง ๆ ของเรื่องนี้

รางวัลที่ได้รับนั้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* เป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นหนังสือที่มีค่าควรแก่การอ่านและให้ข้อคิดที่ดีหลายด้าน อาทิ การมองโลกในแง่ดีและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงผ่านตัวละครเอกของเรื่องที่ชื่อว่า “กะทิ” เด็กผู้หญิงวัยเพียง 9 ขวบ อาศัยอยู่กับตาและยายที่บ้านชนบท

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำ *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทยและ *The Happiness of Kati* ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ มาเป็นกรณีศึกษาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลที่ใช้ในภาษาฉบับแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกโดยศึกษาตามกรอบทฤษฎีการแปลของโมนา เบเกอร์ (Baker, 1997) ซึ่งได้กำหนดกรอบไว้สำหรับการแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลจำนวน 8 กลวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลคำที่สะท้อนวัฒนธรรมอันไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษเนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกผ่านวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทยและ *The Happiness of Kati* ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตามกรอบทฤษฎีของ โมนา เบเกอร์ (Baker, 1997)

คำถามในการวิจัย

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ใช้กลวิธีการแปลใดเพื่อถ่ายทอดความหมายของคำที่สะท้อนวัฒนธรรมซึ่งไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษให้มีความหมายเหมือนกับความหมายในภาษาต้นฉบับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษากลวิธีการแปลในบริบทที่มีความเกี่ยวเนื่องทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษหรือจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ได้
2. สามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษาการแปลงานวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย
3. สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนวิชาการแปลสำหรับครูอาจารย์ และนักเรียนในชั้นเรียนได้

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษากลวิธีการแปลในระดับคำเมื่อคำที่สะท้อนวัฒนธรรมนั้นไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษผ่านวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทย โดยงามพรรณ เวชชาชีวะ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2552 โดยแพรวสำนักพิมพ์ และ ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ชื่อว่า *The Happiness of Kati* โดยพรูเดนซ์ บอร์ธวิก (Prudence Borthwick) ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 2006 โดยสำนักพิมพ์ Piggy Bank Press

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ

ภาษาต้นฉบับ (Source Language: SL) หมายถึง วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ฉบับภาษาไทย ประพันธ์โดย งามพรรณ เวชชาชีวะ (2552) พิมพ์ครั้งที่ 68 โดยแพรวสำนักพิมพ์

ภาษาผู้รับสารหรือภาษาแปล (Receptor Language: RL) หมายถึง วรรณกรรมเยาวชนฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ชื่อว่า *The Happiness of Kati* โดยพอร์เดนซ์ บอร์ธวิก (Borthwick, 2006) จากสำนักพิมพ์ Piggy Bank Press

คำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล (Word Non-occurrence in the Culture of the Receptor Language) หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้เรียกขานวัฒนธรรม ประเพณี ธรรมเนียม สถานที่ สิ่งของเครื่องใช้ที่ปรากฏเฉพาะในวัฒนธรรมไทย เช่น ประเพณีการบวชนาค เป็นต้น

กลวิธีการแปล (Translation Strategies) คือ กลวิธีการแปลที่ศึกษาตามกรอบทฤษฎีของ โมนา เบเกอร์ (Baker, 1997) โดยกำหนดหัวข้อที่ใช้วิเคราะห์การแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมจำนวน 8 กลวิธี ดังนี้

กลวิธีการแปลที่หนึ่งคือ การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป (Translation by a More General Word) หมายถึง กลวิธีการแปลที่ใช้คำหรือสำนวนในฉบับแปลที่มีความหมายกว้างกว่าหรือครอบคลุมกว่าคำในภาษาต้นฉบับ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ	ปลาสด
ภาษาฉบับแปล	a kind of freshwater fish

(Khongbumpen, 2008, p. 9)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นกลวิธีการแปลโดยการเลือกใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า *fish* แทนความหมายของ *ปลาสด* เพราะในกรณีนี้ การใช้คำอื่นอาจจะไม่สามารถให้ความหมายที่ครอบคลุมได้

กลวิธีการแปลที่สองคือ การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ (Translation by a more neutral /less expressive words) หมายถึง กลวิธีการแปลคำหรือสำนวนที่ไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนได้จากในภาษาฉบับแปลที่มีความหมายเหมือนกับในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลจึงต้องหาคำที่มีความหมายเป็นกลาง ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ เจ็บใจ

ภาษาฉบับแปล being annoyed

(Saewong, 2004, p. 5)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนกับในภาษาต้นฉบับได้
ดังนั้นคำในภาษาฉบับแปลจึงเพียงได้แก่คำที่มีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่ามาถ่ายทอดเท่านั้น

กลวิธีการแปลที่สามคือ การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม (Translation by cultural
substitution) หมายถึง กลวิธีการแปลเนื่องจากวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับแตกต่างกับวัฒนธรรม
ของภาษาฉบับแปลจึงแปลโดยใช้คำหรือสำนวนแทนคำหรือสำนวนที่มีความหมายคล้ายคลึง
กันเท่านั้นในภาษาฉบับแปล ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ ปัจจุบันใครเดินทางไปถึงยอดคอยไม่ควรลืมไปไหว้พระสถูป

ภาษาฉบับแปล Today, when visitors go up to the hill, they should remember

to pay respect to this stupa...

(มัลลวิรี อ่วมนุช, 2547, หน้า 16)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลใช้กลวิธีการแทนที่ทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดคำว่า ไหว้ ใน
ภาษาต้นฉบับ ให้กับผู้อ่านในต่างประเทศได้เข้าใจการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการแสดงความ
เคารพอย่างหนึ่งในวัฒนธรรมไทย

กลวิธีการแปลที่สี่คือ การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย
(Translation by a Loan Word or Loan Plus Explanation) หมายถึง กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืมใน
กรณีที่คำที่ต้องการแปลนั้นไม่ปรากฏในภาษาฉบับแปลและอาจมีการเพิ่มคำอธิบายไว้ด้วย
ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ ช่วงนั้นแม่หนูยังเป็นกีนรี บินเป็นว่าเล่น

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 95)

ภาษาฉบับแปล At that stage your mother was like *a kinnaree*- the mythological
creature that is half bird, half woman.

(Borthwick, 2006, p. 89)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปล แปลคำว่า กินรี เป็นภาษาอังกฤษว่า *kinnaree* โดยใช้วิธีการใช้คำขึ้นแล้วเพิ่มคำอธิบายว่า “the mythological creature that is half bird, half woman” เพื่อให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลได้เห็นภาพชัดเจนขึ้นว่า “กินรี” ในวัฒนธรรมไทย หมายถึง สัตว์ในเทพนิยาย ลักษณะครึ่งนก ครึ่งผู้หญิง

กลวิธีการแปลที่ห้าคือ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับ (Translation by paraphrase using related words) หมายถึง กลวิธีการแปลโดยการถอดความหมายของต้นฉบับและใช้คำหรือประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่ได้มีความหมายเหมือนกับภาษาแปลเพื่อช่วยให้ง่ายต่อการเข้าใจ ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ นายงานก่อสร้าง

ภาษาฉบับแปล construction chief

(Khongbumpen, 2008, p. 11)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับคือ “construction chief” แทนความหมายว่า “นายงานก่อสร้าง” เพราะผู้แปลต้องการอธิบายให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับงานหรือภาระหน้าที่ของงานของบุคคลนี้จึงได้ใช้กลวิธีการแปลโดยวิธีดังกล่าว

กลวิธีการแปลที่หกคือ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ (Translation by paraphrase using unrelated words) หมายถึง กลวิธีการแปลโดยเพียงนำเอาหน่วยคำภาษามาชยคำในภาษาต้นฉบับให้เข้าใจง่ายขึ้น เมื่อความหมายในภาษาต้นฉบับไม่สามารถเทียบเคียงได้กับภาษาแปลและความหมายของคำในภาษาต้นฉบับซับซ้อนกว่าความหมายของคำในภาษาฉบับแปล ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ ฝนตกหนัก

ภาษาฉบับแปล It rains cats and dogs

(Khongbumpen, 2008, p. 11)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อผู้แปลไม่สามารถหาคำใด ๆ มาถ่ายทอดให้มีความหมายเหมือนกับคำในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความหากแต่คำที่นำมาใช้นั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคำในภาษาต้นฉบับ เป็นเพียงการนำเอาหน่วยคำมาถ่ายทอดให้เข้าใจง่ายขึ้นเท่านั้นโดยแปลคำว่า “ฝนตก” ในภาษาฉบับแปลว่า “It rains” ส่วนคำว่า “หนัก” เมื่อแปลแล้วได้ว่า “cats and dogs” ซึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับเลย

กลวิธีการแปลที่เจ็ดคือ การแปลโดยการละ (Translation by Omission) หมายถึง กลวิธีการแปลที่สามารถตัดเอาข้อความบางส่วนในภาษาต้นฉบับทิ้งไปหากความหมายและรูปแบบของภาษาต้นฉบับเข้าใจยาก เป็นการกล่าวซ้ำและไม่ใช้สาระสำคัญของข้อความ ตัวอย่างเช่น

ภาษาต้นฉบับ เพื่อความสะดวกในการเข้ากำกับดูแลให้**พี่สัด**บริดอีกด้วย

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2552, หน้า 20)

ภาษาฉบับแปล for the convenience of *Sadap* when she came to do the ironing

(Borthwick, 2006, p. 10)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลเลือกที่จะละการแปลคำว่า “พี่” เนื่องจากการไม่แปลคำดังกล่าวไม่ได้ทำให้ความหมายในภาษาต้นฉบับเสียไป

กลวิธีการแปลที่แปดคือ การแปลโดยการอธิบายความ (Translation by Illustration)

หมายถึง กลวิธีการแปลที่ใช้ในกรณีของคำในภาษาต้นฉบับมีความหมายทางกายภาพไม่เท่าเทียมกับคำในภาษาฉบับแปลหรือในกรณีที่มีข้อจำกัดด้านเนื้อที่และข้อความจากภาษาต้นฉบับสั้นและกระชับ จึงนำภาพมาใช้เพื่ออธิบายสิ่งๆ นั้นแทน

คำศัพท์เรียกญาติ (Kinship Term) หมายถึง คำที่แสดงความสัมพันธ์โดยเชื้อสายหรือโดยการแต่งงาน ที่ใช้เรียกผู้ที่เป็นญาติจริงหรือผู้อื่นที่มีใช้ญาติแต่เปรียบเทียบกับเหมือนญาติ (ม.ร.ว. กัลยา ดิงสภักดิ์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2531, หน้า 18) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้เรียกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันในเครือญาติจริงและเสมือนเป็นเครือญาติ เช่น กะทิเรียกเพื่อนร่วมงานของแม่ว่า *น้ำจ้าว* หรือ *น้ำกันต์* เป็นต้น ซึ่งตัวละครดังกล่าวมิได้มีความสัมพันธ์เป็นญาติกันจริงกับกะทิหากแต่ันับถือและเรียกตัวละครนั้นเป็นเสมือนญาติจริง ๆ เท่านั้น

คำศัพท์วัฒนธรรมทางวัตถุ (Materials Culture Term) หมายถึง วัฒนธรรมด้านรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ มีรูปร่าง จากสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ผลิตขึ้นมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร บ้านเรือน ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คำศัพท์ประเภทสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ อาหาร บ้านเรือน ตัวอย่างเช่น *โอง อ่าง กระต่ายขูดมะพร้าว หิ้งพระ น้ำพริกลงเรือ หอนก เรือนขวาง* เป็นต้น

วัฒนธรรม (Culture) ตามแนวคิดทางมานุษยวิทยา หมายถึง ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม นอกจากนี้ “วัฒนธรรม” ตามนัยสังคมศาสตร์ยังหมายถึง วิถีชีวิต ของคนในสังคมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสังคม (เอกพงศ์ ประสงค์เงิน, 2548, หน้า 11-12) ใน

งานวิจัยนี้ วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต ประเพณีไทย ที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน ในครอบครัวของสังคมชนบทที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง ความสุขของกะทิ เช่น การใส่บาตร การทำบุญเลี้ยงพระ พิธีสวดศพ เป็นต้น

ขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) หมายถึง สิ่งที่เป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนโดยตรงก็อาจเป็นระเบียบแบบแผนไว้โดยชัดเจน เช่น ประเพณีสวดมนต์เลี้ยงพระ งานประเพณีในงานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น และโดยปริยายก็รู้กันเองไม่ได้วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้ รู้ว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร เช่น ประเพณีการเกิด การแต่งงาน การตาย เป็นต้น (สิริวรรณ วงษ์ทัต, 2544, หน้า 234) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คำหรือสำนวนที่มีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันทั่วไป เช่น การเลี้ยงอาหารพระเพล การทำบุญตักบาตร การกรวดน้ำ การโกนผมไฟ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป เมื่อ คำศัพท์ที่ใช้เรียกทางวัฒนธรรมในภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างกันทั้งในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล ย่อมส่งผลต่อบทแปล เพราะบางครั้งการแปลข้อความหรือสารที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม อาจเกิดความผิดพลาดในการถ่ายทอดความหมายที่แท้จริงได้ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอเกี่ยวกับกลวิธีการแปลที่ใช้กับการแปลอันมีบริบทเกี่ยวข้องเนื่องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมตามทฤษฎีการแปลของโมนาเบเกอร์ (Baker, 1997) เพื่อเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้